

Archeologisch bureauonderzoek

**Plangebied Nieuwe Meer
Stadsdeel Nieuw-West**
BO 12-107 Amsterdam 2012

Inhoud

Samenvatting	4
Inleiding	5
1 Administratieve gegevens plangebied	6
1.1 Administratieve gegevens	6
2 Wet- en regelgeving	7
2.1 Algemeen	7
2.2 Rijk	7
2.3 Provincie Noord-Holland	7
2.4 Gemeente Amsterdam	8
2.5 Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie	8
3 Historisch-topografische en archeologische inventarisatie	9
3.1 Geomorfologie en bodem	9
3.2 Historie algemeen	9
3.3 Historisch-topografische inventarisatie van het plangebied	10
3.3.1 Ontginningen en de Sloterpolder	10
3.3.2 Sloterweg en bewoning	11
3.3.3 Bovenwegs- of Riekermolen	14
3.3.4 Linie van Amsterdam	15
3.3.5 Verstedelijking	17
3.4 Archeologische inventarisatie van het plangebied	20
3.4.1 Archeologische Monumentenkaart en Cultuurhistorische Waardenkaart	20
3.4.2 Vindplaatsen in de omgeving van het plangebied	20
3.4.3 Bodemopbouw	22
3.5 Conclusie: verwachtingsmodel	22
4 Archeologische verwachtingskaart	23
5 Archeologische beleidskaart	26
Conclusie	28
Bronnen	29
Appendix: beleidsvarianten, stroomschema	30

Samenvatting

Bureau Monumenten & Archeologie (BMA) heeft in opdracht van stadsdeel Nieuw-West een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Nieuwe Meer. Dit is bedoeld om het cultuurhistorische verleden van het plangebied in kaart te brengen en daarmee een beeld te krijgen van de archeologische sporen die in de bodem aanwezig kunnen zijn. Een dergelijk bureauonderzoek past binnen de verplichting van gemeenten om conform de Monumentenwet beleid te ontwikkelen ten aanzien van het behoud cq. documentatie van die overblijfselen bij bouwontwikkeling.

Het bureauonderzoek gaat uit van een beknopt overzicht van de historisch-topografische ontwikkeling van de Sloterpolder vanaf de Late Middeleeuwen tot in de 20ste eeuw. Het historisch overzicht wordt aangevuld met archeologische informatie afkomstig van vindplaatsen in de directe omgeving van het plangebied. De historische en archeologische informatie over de ruimtelijk topografische ontwikkelingen is omgezet naar een beeld van archeologische verwachtingen.

De archeologische verwachtingskaart (p. 23-25) bestaat uit acht verschillende archeologische verwachtingszones. Aan de hand hiervan is een archeologische beleidskaart opgesteld, waarin de beleidsregels en maatregelen voor de vereiste archeologische monumentenzorg zijn vastgelegd. De beleidskaart telt vijf beleidszones (p. 26-27). Voor deze zones is gespecificeerd of en in welke mate eventueel archeologisch veldonderzoek nodig is in de bouwplanontwikkeling.

Voor het gehele plangebied geldt de wettelijke meldingsplicht. Dit houdt in dat ook in geval geen archeologisch vervolgonderzoek is vereist en toch bodemvondsten ouder dan vijftig jaar worden aangetroffen, dit aan Bureau Monumenten en Archeologie gemeld wordt zodat in overleg met de opdrachtgever maatregelen getroffen kunnen worden tot documentatie en berging van de vondsten.

Inleiding

In opdracht van stadsdeel Nieuw-West heeft BMA een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd ten behoeve van het plangebied Nieuwe Meer, stadsdeel Nieuw-West.

Met het bureauonderzoek wordt een overzicht gegeven van bekende of verwachte archeologische waarden binnen het plangebied. Hierbij is gebruik gemaakt van historisch kaartmateriaal, relevante publicaties en archiefbronnen in samenhang met archeologische informatie over al bekende vindplaatsen in het plangebied. Deze informatie is samengevat in een archeologisch verwachtingsmodel op basis waarvan de beleidsregels voor erfgoedzorg worden vastgelegd ten behoeve van het bestemmingsplan.

In het bureauonderzoek komen het nationale, provinciale en gemeentelijke archeologiebeleid (hoofdstuk 2), de historische en archeologische achtergronden (hoofdstuk 3) en de archeologische verwachting van het plangebied (hoofdstuk 4) aan de orde, gekoppeld aan een beleidskaart (hoofdstuk 5) die inzichtelijk maakt of en in welke mate archeologische maatregelen binnen (toekomstige) planontwikkeling vereist zijn.

1 Administratieve gegevens plangebied

Het plangebied Nieuwe Meer wordt in het noorden begrensd door de Vlaardingenlaan, de Aletta Jacobslaan, de Sloterweg, en Nieuw-Sloten, in het westen door de Johan Huizingalaan en Ditlaar, in het zuiden door de Sloterweg, het Sportpark Sloten en het Nieuwe Meer en in het oosten door de Einsteinweg en het Aalsmeerplein.

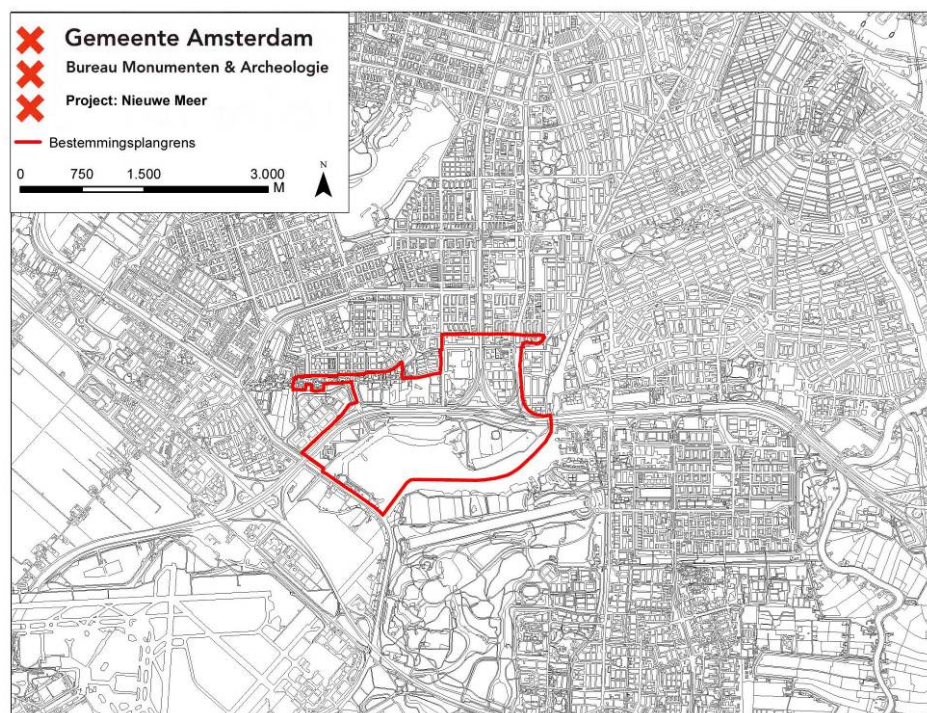
1.1 Administratieve gegevens

Opdrachtgever	Stadsdeel Nieuw-West
Contactpersoon	Mevr. Mr. M. Hettinga
Adres	Postbus 2003
Postcode / plaats	1000 CA Amsterdam

Plangebied

Provincie	Noord-Holland	Gemeente	Amsterdam
Plaats	Amsterdam	Kaartblad	25 D
ARCHIS meldingsnr.	54534	ARCHIS afmeldingsnr.	44067
X-coördinaat NW	115.077	Y-coördinaat NW	483.983
X-coördinaat NO	118.125	Y-coördinaat NO	484.478
X-coördinaat ZO	118.181	Y-coördinaat ZO	483.501
X-coördinaat Z	116.151	Y-coördinaat Z	482.303
X-coördinaat ZW	115.184	Y-coördinaat ZW	483.040

Locatie

2 Wet- en regelgeving

2.1 Algemeen

Het archeologische erfgoed bestaat uit voorwerpen en structuren die in de bodem bewaard zijn. Deze materiële overblijfselen vormen een onderdeel van onze leefomgeving. Het beleid voor het archeologisch erfgoed heeft dan ook veel raakvlak met dat van de ruimtelijke ordening. Voor optimale integratie van de archeologie in de ruimtelijke ordening heeft het rijk o.a. de Monumentenwet 1988 en de Wet ruimtelijke ordening aangepast.

2.2 Rijk

Om het bewustzijn van het Europese erfgoed te vergroten hebben de Europese ministers van Cultuur in 1992 het Verdrag van Valletta opgesteld (ook bekend als het Verdrag van Malta). Een van de voorwaarden om dit te bereiken is dat het Europese archeologische erfgoed voor toekomstige generaties beschikbaar blijft.

In Nederland wordt aan dit uitgangspunt invulling gegeven door behoud van archeologisch erfgoed in de bodem (*in situ*) tijdens de planontwikkeling mee te wegen. Als behoud in de bodem (bijvoorbeeld door middel van technische maatregelen of planaanpassing) geen optie is, dan worden archeologische resten opgegraven (behoud *ex situ*). De initiatiefnemer van een ruimtelijk plan, dat bodemverstoring tot gevolg heeft, is verantwoordelijk voor de planologische en de financiële inpassing van het archeologisch onderzoek.

In de Monumentenwet is een bepaling opgenomen dat in elk bestemmingsplan rekening moet worden gehouden met de in de grond aanwezige, dan wel te verwachten archeologische waarden.¹ Ook bevat de Monumentenwet een verplichting om toevalsvondsten te melden (de zgn. meldingsplicht).²

2.3 Provincie Noord-Holland

Als toetsingskader voor bestemmingsplannen en projectbesluiten gebruikt de provincie Noord-Holland de structuurvisie, de leidraad landschap en Cultuurhistorie en de Cultuur Historische Waardenkaart (CHW).³ Op grond van de Wro dienen gemeenten bij de vaststelling van bestemmingsplannen, projectbesluiten en beheersverordeningen de Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie in acht te nemen. Op de CHW zijn o.a. archeologisch verwachtingsvolle gebieden opgenomen. De waardestellingen van de CHW zijn bedoeld als algemene indicaties die per specifiek plangebied nadere invulling en precisering nodig hebben. Naast de CHW beheert de provincie de Archeologische Monumentenkaart (AMK) van het rijk. Op de AMK staan de beschermde archeologische monumenten, de terreinen van zeer hoge en hoge archeologische waarde en de gebieden met een archeologische betekenis.

¹ Artikel 38a lid 1 van de gewijzigde Monumentenwet schrijft hierover dat *De gemeenteraad bij vaststelling van een bestemmingsplan als bedoeld in artikel 3.1 van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening en bij de bestemming van de in het plan begrepen grond, rekening houdt met de in de grond aanwezige dan wel te verwachten monumenten.* Met 'monument' wordt hier een (onbeschermde) archeologisch monument bedoeld, ofwel alle terreinen welke van algemeen belang zijn wegens hun schoonheid, hun betekenis voor de wetenschap of hun cultuurhistorische waarde (art. 1 Monumentenwet).

² Artikel 53 van de gewijzigde monumentenwet 1988.

³ Provincie Noord-Holland, 2010.

2.4 Gemeente Amsterdam

De gemeente Amsterdam vindt het belangrijk dat archeologie vroegtijdig in ruimtelijke ordeningsprocessen wordt geïntegreerd.⁴ Hiermee worden twee doelen gediend. Ten eerste een efficiënte voortgang en kostenbeheersing van bouwprocessen. En ten tweede een kwalitatief goed en stadsbreed uniform beheer van het archeologische erfgoed.

Op basis van de resultaten uit het archeologisch bureauonderzoek wordt bepaald of in het bestemmingsplan regels met betrekking tot archeologie moeten worden opgenomen. De Monumentenwet biedt een tweetal mogelijkheden (artikelen 39-40) die BMA heeft uitgewerkt in de modelregels archeologie.

De bescherming van (verwachte) archeologische waarden in een bestemmingsplan wordt geregeld met een omgevingsgunning als bedoeld in artikel 2.1 lid 1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Aan een omgevingsvergunning zijn bouwregels verbonden: die bepalen dat in het belang van de archeologische monumentenzorg de aanvrager van een omgevingsvergunning een archeologisch rapport met selectiebesluit dient te overleggen. Daarnaast kan in het bestemmingsplan worden opgenomen dat een omgevingsvergunning moet worden aangevraagd voor het uitvoeren van aanlegwerkzaamheden.

Aan een omgevingsvergunning kunnen voorschriften worden verbonden. Dit houdt in dat aan de vergunning de verplichting wordt gekoppeld om technische maatregelen tot behoud te treffen, om de archeologische resten op te graven of om de werkzaamheden te laten begeleiden door een archeoloog.

De bouwregels en de omgevingsvergunning voor aanlegwerkzaamheden bevatten daarnaast uitzonderingen die duidelijk maken in welke gevallen archeologisch onderzoek niet nodig is. In Amsterdam gelden elf beleidsvarianten, zoals de uitzondering van archeologisch onderzoek bij bodemingrepen kleiner dan 10.000 m² of ondieper dan de 19de of 20ste eeuwse ophogingen (Appendix: beleidsvarianten). In de praktijk komen per plangebied meestal twee tot zes varianten voor.

2.5 Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie

Voor de uitvoering van archeologisch onderzoek is door het ministerie van OCW de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) opgesteld. De KNA gaat uit van een gefaseerde aanpak. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen een Bureauonderzoek, een Inventariserend Veldonderzoek, een Archeologische Opgraving (AO) en een Archeologische Begeleiding (Appendix: stroomschema).

Het inventariserend veldonderzoek is bedoeld om de resultaten van het bureauonderzoek te toetsen. Het geeft inzicht in de aanwezigheid en toestand van de archeologische overblijfselen in de bodem. Een opgraving wordt uitgevoerd wanneer er sprake is van een vindplaats met waardevolle archeologische resten. Een archeologische begeleiding houdt in dat de bouwgreep onder begeleiding van een archeoloog wordt uitgevoerd. Elke onderzoeksfase wordt afgesloten met een selectiebesluit. Hierin wordt vastgesteld welke delen van een plangebied in aanmerking komen voor verder archeologisch onderzoek of voor bescherming en welke delen van het plangebied worden vrijgegeven.

Voor archeologisch veldonderzoek is een Programma van Eisen (PvE) vereist. Hierin zijn de kwalitatieve randvoorwaarden en onderzoeksvragen voor het werk vastgelegd. Het vormt de basis voor verdere planning en kostenraming. Het laten opstellen ervan behoort tot de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer van het bouwplan.

⁴ BMA, 2005

3 Historisch-topografische en archeologische inventarisatie

3.1 Geomorfologie en bodem

Het huidige natuurlijke landschap in en om Amsterdam is in grote mate bepaald door de landschapsvorming in het Holocene. Dat is de geologische periode na de laatste IJstijd (vanaf ca. 10.000 v. Chr.). Er heerste toen een gematigd klimaat waarin in enkele duizenden jaren grote pakketten veen groeiden in de kuststreek. Dit Hollandveen bevindt zich in de huidige ondergrond op gemiddeld 2 à 3 m ÷ NAP.

Het natuurlijke landschap werd vanwege grootschalige veenontginningen vanaf de 11de eeuw omgevormd tot een veenweidegebied. Aangezien de waterhuishouding een cruciale rol speelde bij de veenontginningen, begon tegelijkertijd de aanleg van het stelsel van (zee)dijken ter bescherming van het nieuwe bouw- en akkerland. Later, in de 17de en 18de eeuw, volgden de droogmakerijen waarbij grote watergebieden in Noord-Holland werden ingepolderd.

3.2 Historie algemeen

De vroegste sporen van menselijke bewoning of activiteiten binnen het gemeentelijk gebied van Amsterdam gaan dankzij recente vondsten in de Noord/Zuidlijn bouwputten op het Damrak en Rokin terug tot het late Neolithicum (ca. 2.400 v. Chr.). Ook rond de stad, op vooral de hoger gelegen strandwallen, zijn dergelijke oude vindplaatsen.

De oudste stedelijke bewoningssporen, voor zover nu archeologisch bekend, beginnen in de 12de eeuw en zijn teruggevonden aan de Nieuwendijk / Kalverstraat en de Warmoesstraat/Nes. Met de aanleg van de (Nieuwezijds en Oudezijds) burgwallen in de 14de eeuw startte het proces van stadsvorming. De stad had eerst een aarden omwalling als verdedigingswerk die in het laatste kwart van de 15de eeuw werd vervangen door een stenen stadsmuur. De laatmiddeleeuwse stad was omsloten door de huidige Singel aan de westkant en de Geldersekade en Kloveniersburgwal aan de oostkant. In de periode 1585-1663 groeide de stad explosief door vier stadsuitbreidingen. Ten tijde van de Eerste Uitleg (1585-1586) verplaatste de stadsrand zich naar de huidige Herengracht en de Oudeschans. Bij de Tweede Uitleg (1592-1596) kwamen er vier nieuwe woon- en werkeilanden (Marken, Uilenburg, Rapenburg en Vlooienburg) aan de oostkant van de stad. In 1613 ontstond met de Derde Uitleg aan de westzijde van de stad de woon- en werkbuurten de Jordaan en het eerste deel van de grachtengordel tot aan de Leidsegracht. De vroeg 17de-eeuwse stad werd beschermd door een aarden wal met 11 bolwerken ontworpen naar de nieuwste fortificatieplannen uit Italië. Met de Vierde Uitleg van 1663 werd in de Gouden Eeuw het halfcirkelvormige stadsplan van Amsterdam voltooid. De nieuwe bakstenen stadswal kreeg in totaal 26 bolwerken en had een gracht in het tracé van de huidige Singelgracht. Het oostelijk deel van de grachtengordel werd aangelegd over de Amstel en aan het IJ kwamen de drie oostelijke haveneilanden Kattenburg, Wittenburg, Oostenburg.

De eerste woonwijken buiten de Singelgracht ontstonden naar aanleiding van het uitbreidingsplan Kalff in 1877, gevolgd door een tweede ring na annexatie van grote delen van de gemeenten Nieuwer-Amstel en Sloten in 1896. De 20ste-eeuwse groei van de stad valt uiteen in vier fasen. Tussen 1915 en 1940 werd in Noord, Oost, Zuid en West de Gordel 20-40 gebouwd. Deze wordt gevolgd door de naoorlogse tuinsteden in West, Buitenveldert en Noord, en in de jaren zestig en zeventig door het volbouwen van de Bijlmermeerpolder. Met IJburg borduurt de stad begin 21ste eeuw weer voort op het concept van vier eeuwen tevoren, het creëren van stedelijk areaal in en aan het IJ. Daarnaast wordt door de bouw van woningen binnen het bestaande stedelijk gebied ingezet op verdichting van de stad.

3.3 Historisch-topografische inventarisatie van het plangebied

Het plangebied Nieuwe Meer beslaat het noordelijk deel van het Nieuwe Meer, een groot deel van de Sloter Bovenwegs Polder, een deel van de Sloterweg en een deel van Sloterwegzijde van de Sloterpolder (afb. 2, 3). Tegenwoordig is het plangebied onderdeel van de buurten Sloter-/Riekerpolder en Westlandgracht in Stadsdeel Nieuw-West.

Voor deze historisch-topografische analyse zijn verschillende cartografische bronnen gebruikt, waaronder de kaarten van Van Berckenrode (ca. 1610), van Visscher (ca. 1700), de Topografisch Militaire Kaart (1854) de kaarten van de Dienst der Publieke Werken uit 1929, 1936, 1961 en 1976 en de kaart van het Amsterdams Uitbreidingsplan uit 1935. De oudste twee kaarten zijn geografisch niet uiterst nauwkeurig.

2 Het plangebied (rood omlijnd) op de kaart van Van Berckenrode uit ca. 1610

3.3.1 Ontginningen en de Sloterpolder

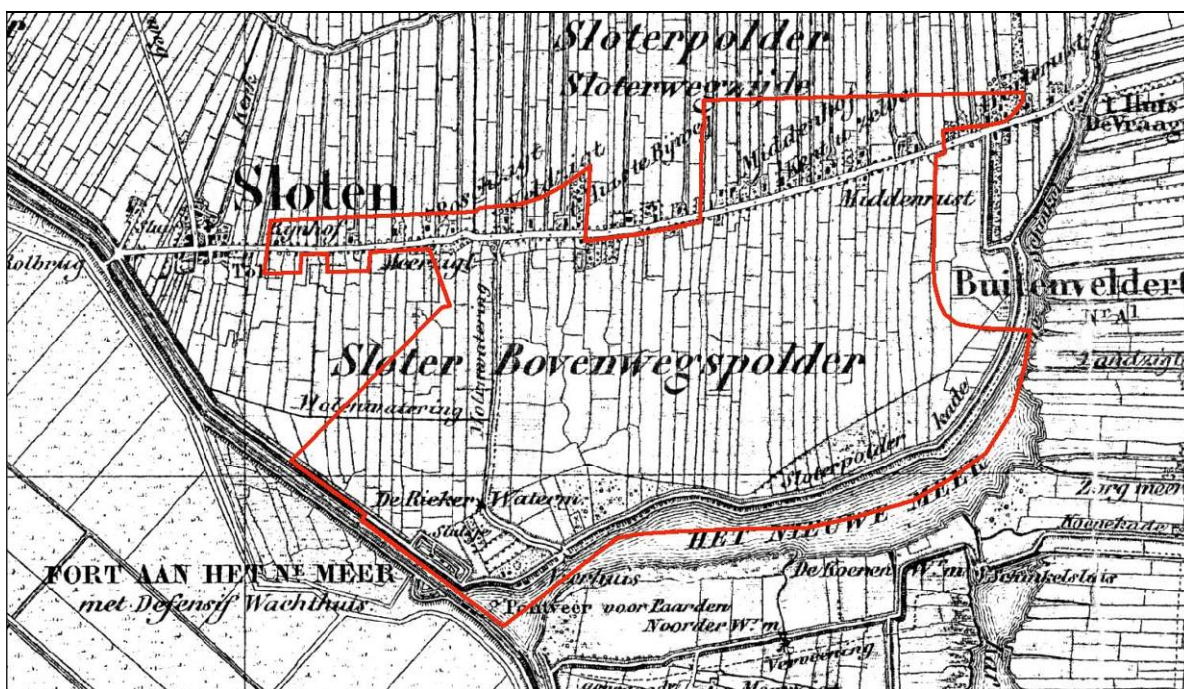
De voormalige Sloterpolder lag tussen de Uitweg in het westen, de Schinkel en Kostverlorenvaart in het oosten, het IJ met de Sloterdijk in het noorden en de Rykerpolder en het Nieuwe Meer in het zuiden. De ontginning van dit gebied startte vermoedelijk in de 11de of 12de eeuw. Haaks op bestaande waterlopen zoals de Schinkel werden percelen uitgezet met een onderlinge afstand van 30 tot 100 m. Aan de kopse kant verrezen boerderijen op huisterpen en ontstond de voor het veenlandschap typerende lintbebouwing. De grootschalige ontginning van het veenlandschap gedurende de late middeleeuwen leidde tot bodemdaling. Ter bescherming van het land werden aan de akkers achter- en zijkaden aangelegd.⁵ Ook werden nieuwe stroken veen in cultuur gebracht, waarbij de bewoning opschoof. De achterkade werd dan als secundaire ontginningsas in gebruik genomen.⁶ Ook na de ontginningsfase bleven ze in gebruik, als wegen en paden. Het patroon van de middeleeuwse ontginningsweren is goed te zien op historische kaarten (afb. 4).

⁵ Borger 1987, 16-17

⁶ Stol 1993, 29

De Sloterweg (oorspronkelijk een achterkade zoals hierboven beschreven) valt voor een deel binnen het plangebied (afb. 3, 4). Vanuit Sloten liep deze weg naar de Schinkel en dan langs de Schinkel, als Sloterkade, verder naar de Overtoom. In potentie gaat bewoning op de percelen terug tot het begin van de ontginningen in de 11de en 12de eeuw. Volgens historische kaarten zouden in ieder geval vanaf begin 17de eeuw zo'n 40 boerderijen langs de Sloterweg hebben gelegen (afb. 2, 3, 4).

5 Hofstede Rundervreugd (tekening J. Verstegen, 1782, SAA)

Vooraf op kaarten uit de 19de- en 20ste eeuw worden van sommige boerderijen de namen vermeld. Hofstede Rundervreugd lag tussen Middelhof en Kent Uzelven, iets ten oosten van de Johan Huizingalaan (afb. 4, 13) aan het oostelijk deel van de Sloterweg dat in de vijftiger jaren geheel is opgeofferd aan de stadsuitbreiding. Aan het nog bestaande westelijk deel van de Sloterweg zijn nog een tiental boerderijen bewaard gebleven, weliswaar in een eind 19de-, begin 20ste-eeuwse herbouwde vorm. De meest oostelijke hiervan is de voormalige boerderij Van Bladeren (afb. 6).⁷

6 Boerderij Van Bladeren, Sloterweg 675, nu Manege De Ruif (foto C.F. Jansen 1954, SAA)

⁷ Veldt 2003, 127

Op de kaart van Visscher uit 1700 (afb. 3) zijn in het plangebied vier namen vermeld, waarschijnlijk van herbergen en buitenplaatsen: 't Huys te Roosenkrans, Rode Leeuw, Zuyder Meer en 't Huys met het Toorentje. Herberg de Rode Leeuw staat mogelijk afgebeeld op een 18de eeuwse tekening (afb. 7).

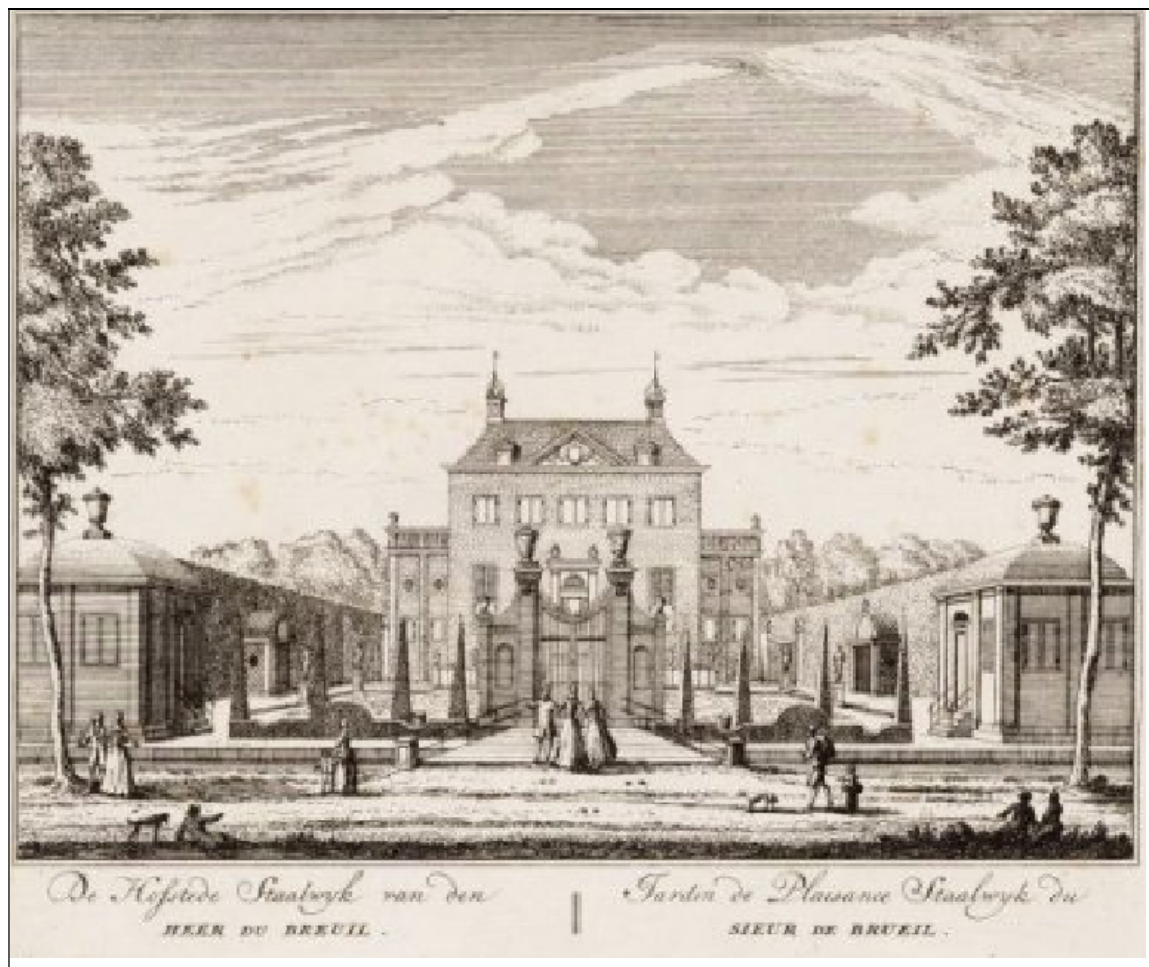

7 Herberg aan de Sloteweg, waarschijnlijk de Rode Leeuw (tekening H.P. Schouten 1775-1800, coll. Van Eeghen, SAA)

Een ets van A. Rademaker uit 1727 toont “De Hofstede van den Heer Van Hoorn op de Slooter Weg” (afb. 8 rechts). Waar de hofstede precies stond is niet bekend. Op de plek waar Visscher het 17de-eeuwse “'t Huys met het Toorentje” aangeeft was vanaf circa 1900 tot het jaar van afbraak in 1955 huis “Het Torentje” gelegen (afb. 8 links). Wellicht is de hofstede van de heer Van Hoorn, ook met een torentje, de voorganger van het wat bescheidener 20ste-eeuwse huis.

8 Huis Het Torentje en buiten van de heer Van Hoorn aan de Sloteweg (foto 1954 en ets A. Rademaker 1727, SAA)

9 Hofstede Staalwijk van aan de Sloterweg (ets A. Rademaker 1730, SAA)

Een ets van A. Rademaker uit 1730 toont de Hofstede Staalwijk, op dat moment eigendom van “Heer Du Brueil” of “Sieur De Brueil” (afb. 9). Staalwijk ligt ook aan de Sloterweg en wordt in 1762 gekocht door D. Grommée.⁸ Op de kaart van Visscher staan verschillende ruime percelen aangegeven op de plaats waar dit huis gelegen kan hebben.

3.3.3 Bovenwegs- of Riekermolen

In 1636 werd door Dijkgraaf en Hoogheemraden van Hoogheemraadschap Rijnland aan de inwoners van Sloten, de Vrije Geer en Riek vergunning verleend om hun landen, de Sloter Buiten- of Sloter Bovenwegspolder, te bepolderen en te bemalen met een “bequame achtkante wint watermolen.” De toen gebouwde Bovenwegsmolen (afb. 3, 4, 10), afgebrand en herbouwd in 1893, bemaalde de polder op windkracht tot de bouw van een motorgemaal naast de molen in 1932. In de loop van de 19de eeuw werden de polder en de molen ook Riekerpolder en Riekermolen genoemd naar de aan de westzijde gelegen polder Ryck (afb. 2, 3), die halverwege de 19de eeuw goeddeels door het Haarlemmermeer was verzvolgen (vgl. afb. 3 en 4).⁹ In 1956 werd de molen gedemonteerd in verband met de vergroting van de Nieuwe Meer voor de zandwinning ten behoeve van de ophoging van de nieuwe tuinsteden (zie 3.3.5 en afb. 12). In 1961 werd de molen herbouwd aan de westoever van de Amstel ten noorden van de Kalfjeslaan aan de zuidzijde van het Amstelpark.¹⁰

⁸ Elias 1903, deel 2, 849

⁹ Hoek Ostende 1978, 370; Hoek Ostende 2001, 24-27; molendatabase | Sloterbuitenpolder, Riekermolen, Amsterdam

¹⁰ Laan 1960, 268; Veen 1962, 16

10 De Bovenwags- of Riekmolen op zijn oorspronkelijke plaats met het motorgemaal uit 1932 (foto 1954 coll. Ben Merk, SAA)

3.3.4 Linie van Amsterdam

Na de inval van de Pruisen in 1787 besloot Amsterdam om de sinds de Tachtigjarige oorlog bestaande verdedigingslinie rond de stad te verbeteren. Oude versterkingen werden opgeknapt en er werden nieuwe kleinere posten aangelegd. Deze fortificatie werd bekend als de Linie van Amsterdam, maar werd ook aangeduid als de Posten van Kraaijenhoff of de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Toen in 1840 met de aanleg van een Ringvaart en –dijk de voorbereiding van de drooglegging van het Haarlemmermeer startte, werden vier nieuwe posten aangelegd om de verdedigingsring gesloten te houden: de forten aan de Liede, bij Heemstede, aan het Schiphol en aan het Nieuwe Meer.¹¹ In 1883 werden de verdedigingswerken opgenomen in de Stelling van Amsterdam, een keten van fortificaties rondom de hoofdstad die in de jaren 1880-1920 tot stand gekomen is.¹² Verspreid in de omgeving van Amsterdam liggen nog resten van deze versterkingen: binnen het plangebied is één van deze militaire posten aanwezig.

¹¹ Stelling van Amsterdam • Magazijn voor Bijzondere Opkomst (Nieuwe Meer)

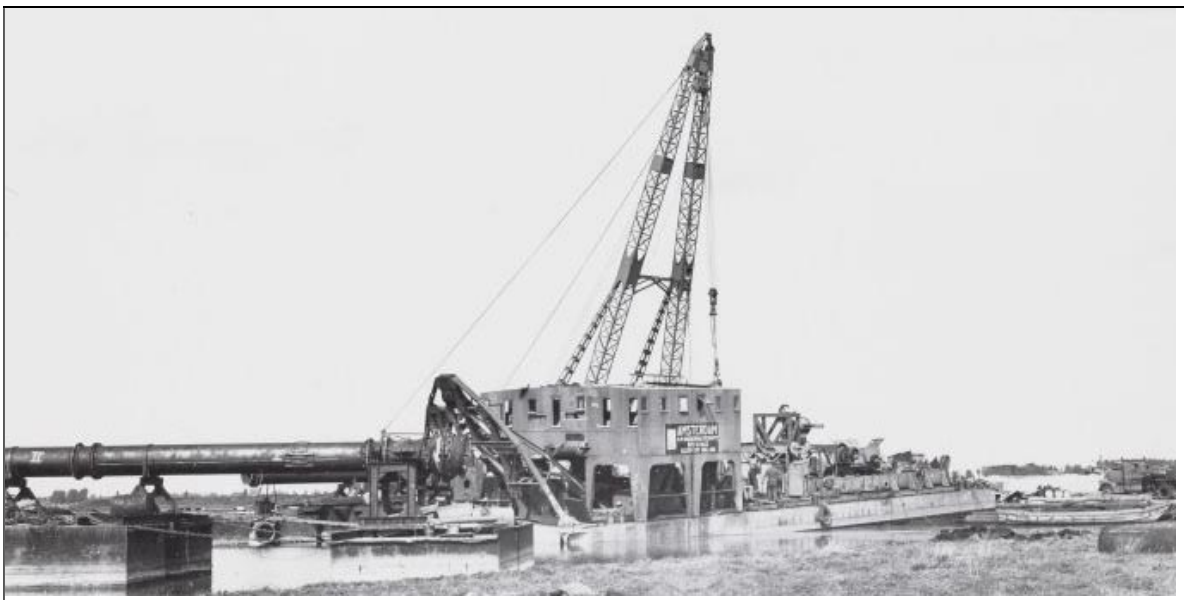
¹² Schmall 1987, 112-13

Fort aan het Nieuwe Meer

Het Fort aan het Nieuwe Meer werd in 1843-1846 aangelegd tijdens de drooglegging van het Haarlemmermeer. Het fort was een gesloten aarden batterij met een bomvrij wachthuis: in het stukje Sloterpolder dat door de rechte lijn van de ringvaart en -dijk binnen de Haarlemmermeerpolder kwam te liggen werd een lunet of “Defensief Wachthuis” gebouwd (afb. 4). In 1918 werd het complex als vestingwerk opgeheven, waarna er wapen- en munitiemagazijnen en kazernegebouwen gebouwd werden, waarvan ondermeer de Koninklijke Marechaussee gebruik maakte.¹³ Het complex is sinds 1988 in beheer van de Stichting Nieuw en Meer en de gebouwen zijn nu woningen en ateliers voor kunstenaars en bedrijven.¹⁴

11 Magazijnen en kazernes van het ontmantelde fort (foto z.j. SAA)

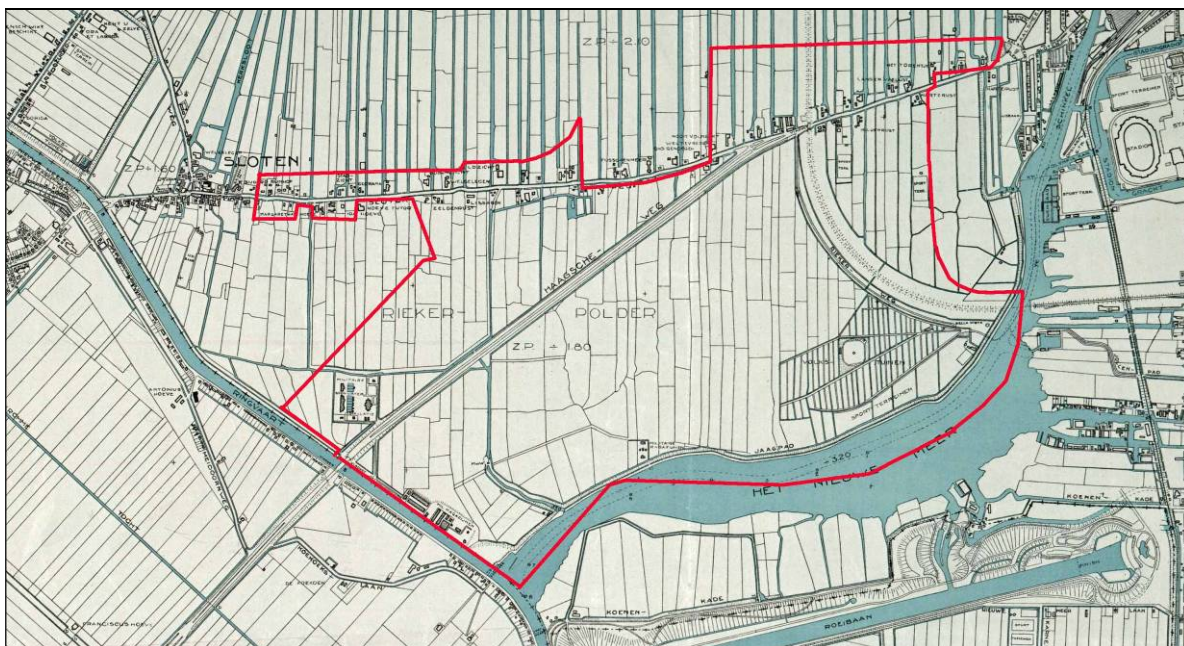

12 Zandzuiger Amsterdam bij het vergroten van het Nieuwe Meer (foto 1954, SAA)

¹³ Stelling van Amsterdam • Magazijn voor Bijzondere Opkomst (Nieuwe Meer)

¹⁴ Stichting Nieuw en Meer

3.3.5 Verstedelijking

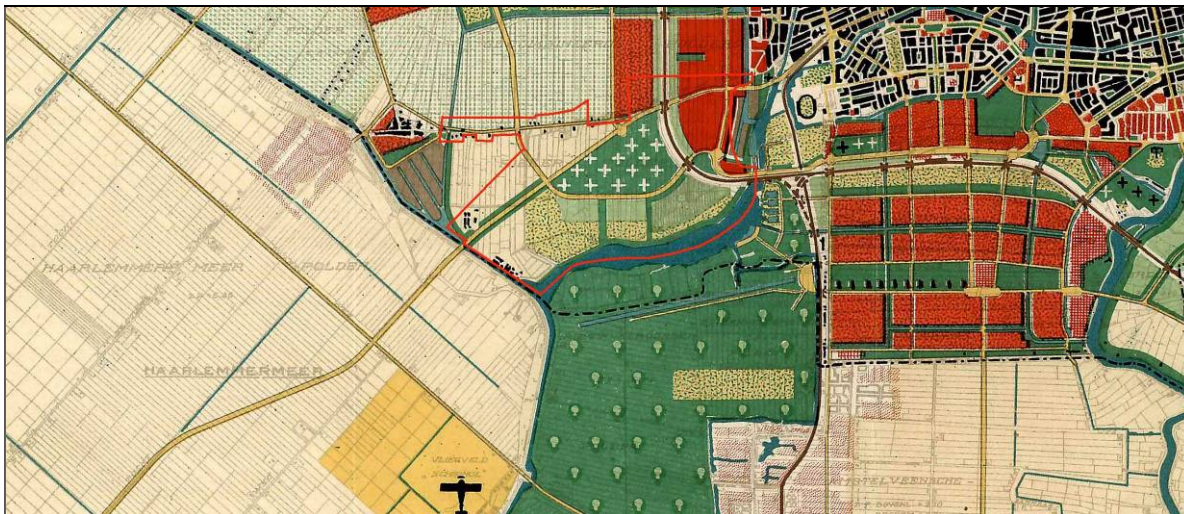
13 Het plangebied (rood) kaart van Publieke Werken uit 1936 met de ringspoordijk en de Haagseweg

In 1848 werden de bannen Sloten, Sloterdijk, Osdorp en de Vrije Geer zelfstandige gemeentes. Deze situatie duurde tot de Amsterdamse annexatie in 1921. In dat jaar besloot Amsterdam tot de uitvoering van het al langer bestaande plan voor de aanleg van een "Ceintuurspoorbaan" rond de stad. Tot eind jaren '30 werd gewerkt aan de uiteindelijk ca. 30 km. lange zanddijk rond Amsterdam. De daaropvolgende 40 jaar is de dijk slechts gebruikt om op te wandelen, te spelen en vanaf te sleeën. Begin jaren '30 werd vanaf de Sloterweg door de Rieker- en Haarlemmermeerpolder de Haagseweg aangelegd. Waar de vierbaans snelweg onder de toekomstige ringspoorbaan door zou gaan werd aan een nooit voltooid viaduct begonnen (afb. 14, 15, 16 links). Intussen stelde de

14 De Haagseweg bij het nooit voltooide viaduct in de onvoltooide ringspoorbaan (foto R. Knopper 1959, SAA)

gemeenteraad in 1935 het Algemeen Uitbreidingsplan voor Amsterdam (AUP, herzien 1938 en 1939) vast waarin de polders ten westen van de stad werden bestemd voor de ontwikkeling van de Westelijke Tuinsteden. Ook het dorp Sloten viel binnen het Uitbreidingsplan: het gebied ten zuiden van de dorpskern kreeg een industriële bestemming, tussen de Haagseweg en de ringspoorlijn was een begraafplaats voorzien en in het noordwesten van het plangebied was een op Amerikaanse parkways geïnspireerde “Ceintuurparkweg” opgenomen, een 54 m brede met groen en parken omgeven hoofdverkeersweg op maaiveldhoogte. De weg zou lopen van de Berlagebrug om het in de jaren '20 aangelegde zuidelijk en westelijk deel van de stad naar het westelijk havengebied en vervolgens via de Hembrug naar Alkmaar.¹⁵ Het gebied tussen ringweg en ringspoorbaan zou bebouwd worden terwijl de rest van de polder binnen het plangebied groen zou blijven met een agrarische bestemming of als volkstuinen of sportvelden (afb. 15). Als gevolg van het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog kon pas in de jaren '50 begonnen worden aan de uitvoering van het AUP.

15 Het plangebied (rood) op het Algemeen Uitbreidingsplan uit 1935 met de reeds aangelegde Haagseweg en ringspoordijk

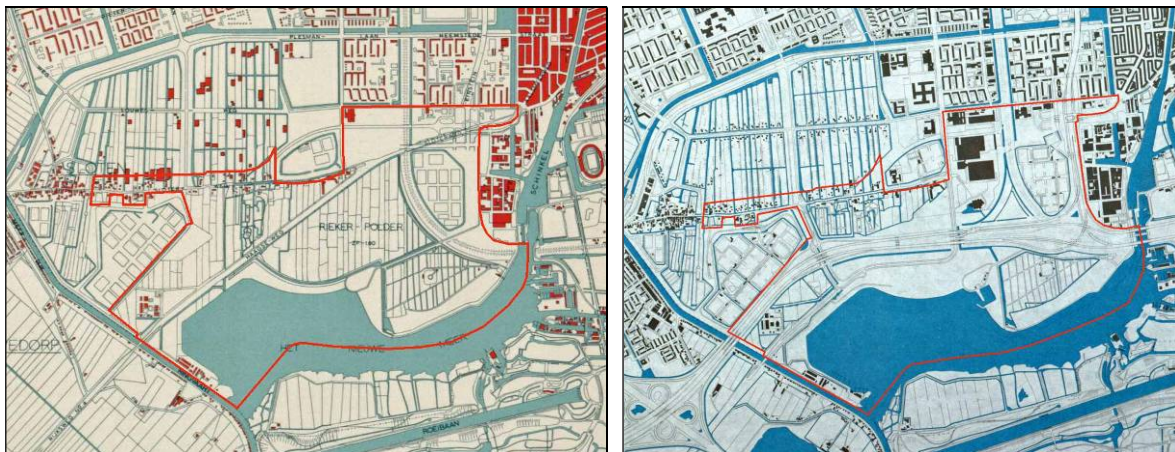
Kaarten uit 1961 en 1976 (afb. 16) illustreren dat bij de naoorlogse realisatie van de westelijke stadsuitbreiding gaandeweg op verschillende punten van het AUP werd afgeweken. Begin jaren '50 werd het Nieuwe Meer met 60 ha vergroot door het uitgraven van Riekerpolder met een tweeledig doel: zandwinning voor de ophoging van de nieuwe wijken in West en het realiseren van een recreatiegebied voor dit stadsdeel (afb. 12).¹⁶ In de loop van de jaren '50 bleek er verder sprake van een aanzienlijk snellere toename van bevolking en van het autoverkeer dan in het AUP van twintig jaar eerder was voorzien. Hierdoor werd in plaats van een rustige “parkweg” als ringweg een kruisingsvrije niet gelijkvloerse autosnelweg noodzakelijk. Hoewel Rijkswaterstaat voorstander was van een ringweg veel ruimer om de stad, ongeveer ter plaatse van de huidige A9, hield Amsterdam vast aan het tracé van de Ceintuurparkweg uit het AUP.¹⁷ Ook de Haagseweg uit de jaren '30, die tot in de jaren '70 via een onvoltooid viaduct de dijk van de eveneens onvoltooide ringspoorlijn kruiste (afb. 14, 15, 16 links) en bij het Aalsmeerplein de stad in kwam voldeed niet meer. Er werd een nieuwe Haagseweg aangelegd die bij het knooppunt De Nieuwe Meer, ter plaatse van het geplande kerkhof, op de nieuwe ringweg aansluit (afb. 16 rechts). In 1973 werd de brug over de Schinkel gebouwd en liep de ringweg A10 van de Coentunnel tot de Amstelveenseweg. Na de aanleg van de Rozenoordbrug over de Amstel in 1983 was de complete ringweg tenslotte in 1990 gereed na de opening van de Zeeburgertunnel.

¹⁵ Nijenhuis 2007, 45-46

¹⁶ Kruizinga 2002, 743

¹⁷ Kloos 2010, 75

Ook de ringspoorbaan werd in etappes in gebruik genomen: het westelijk deel in 1986: 65 jaar na het begin van de werkzaamheden en van de voltooiing van de spoorlijnen rond Amsterdam ten zuiden van het IJ was pas sprake na de in gebruikname van het zuidelijk deel in 1993. De “ring”spoorbaan kent echter geen doorgaande treinverbinding vergelijkbaar met de ringweg A10. Over het deel van de dijk dat verbingsbocht vormt tussen het westelijk en zuidelijk deel, bij knooppunt De Nieuwe Meer (afb. 13, 15, 16), rijdt niet de trein maar de metro.

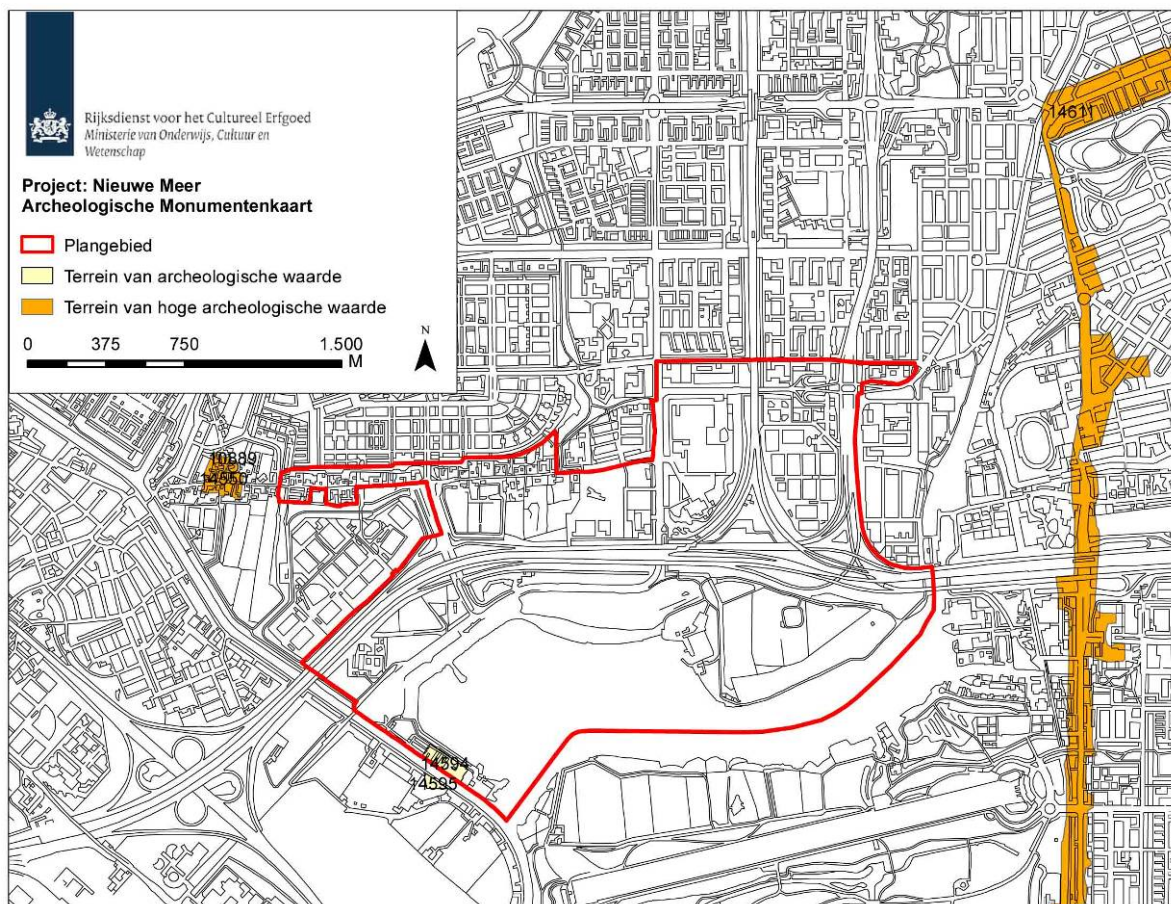

16 Het plangebied (rood) kaarten van Publieke Werken uit 1961 en 1976. In 1961 is de Sloterplas vergroot. In 1976 is de nieuwe Haagseweg aangelegd en is, rechts, de brug over de Schinkel voltooid, voorlopig nog niet voor treinverkeer.

3.4 Archeologische inventarisatie van het plangebied

3.4.1 Archeologische Monumentenkaart en Cultuurhistorische Waardenkaart

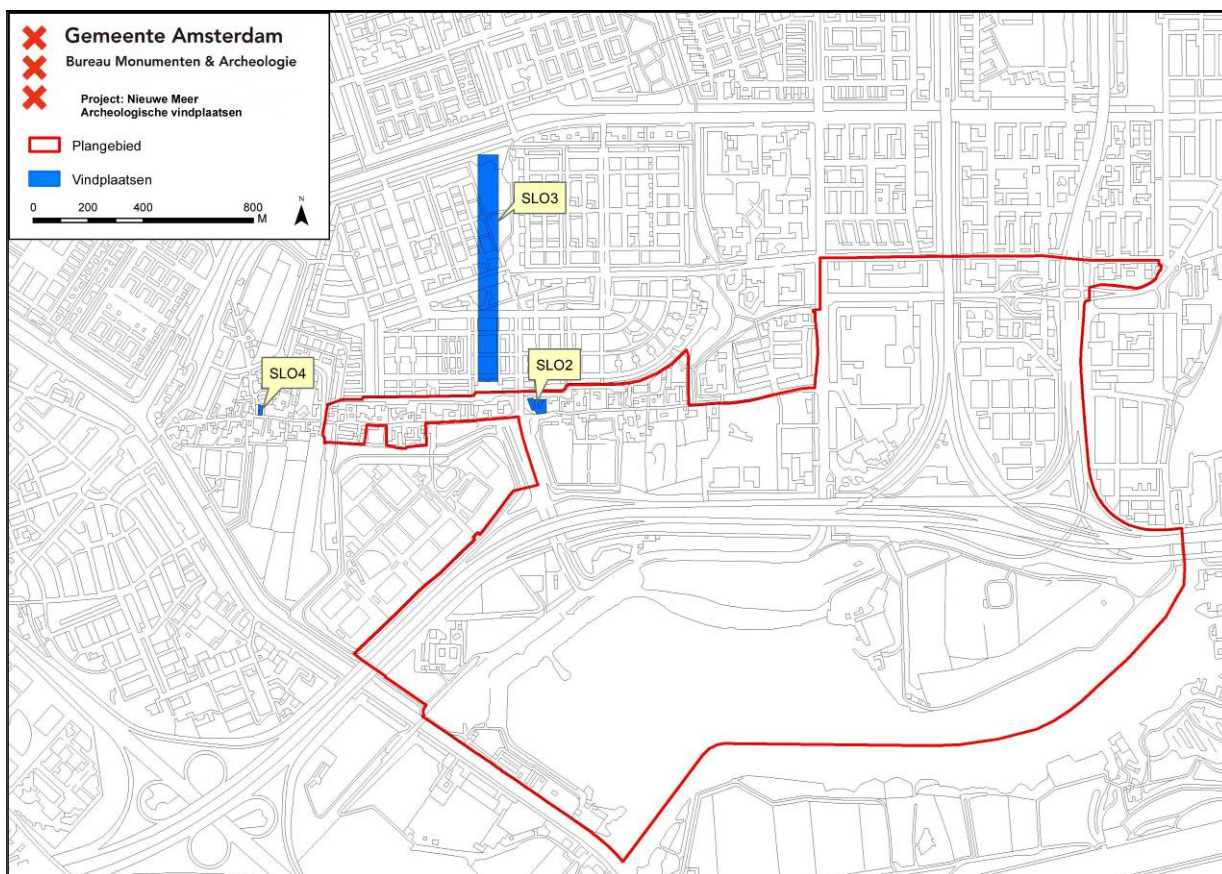
Binnen het plangebied zijn volgens de Archeologische Monumentenkaart (AMK) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed geen archeologische monumenten aangewezen. Ook is het gebied vrij van zones met een archeologische waardering (afb. 17). De Cultuurhistorische Waardenkaart van de Provincie Noord-Holland (CHW) komt overeen met het AMK-kaartbeeld. De verwachtingen op deze kaarten zijn algemeen van aard en dienen in het geval van bouwplanvorming nader te worden uitgewerkt. Een inhoudelijke en ruimtelijke specificatie van de archeologische verwachtingen volgt in het volgende hoofdstuk en is gebaseerd op de historisch-topografische analyse.

17 Het Plangebied Nieuwe Meer (rood omlijnd) op de Archeologische Monumentenkaart (AMK, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, juli 2010). De Cultuurhistorische Waardenkaart van de Provincie Noord-Holland (CHW) komt overeen met het AMK-kaartbeeld

3.4.2 Vindplaatsen in de omgeving van het plangebied

Binnen het plangebied is eenmaal archeologisch veldonderzoek gedaan. In de omgeving van het plangebied zijn twee archeologische vindplaats bekend (afb. 18). Omdat deze locaties alle in de Sloterpolder liggen zijn de vondsten en structuren die daar werden gedocumenteerd een graadmeter voor het archeologisch potentieel van het plangebied. De vindplaatsen worden hieronder kort beschreven.

18 Het plangebied (rood omlijnd) en de vindplaatsen

Sloterweg (SLO2)

In 1986 heeft BMA een opgraving uitgevoerd op de kruising van de Sloterweg met de Anderlechtlaan. Hierbij is een huisterp van kleizoden met daarop delen van een lemen vloer en haard gedocumenteerd. De terp is in het laatste kwart van de 13de eeuw opgeworpen en houdt verband met een uitbreiding of intensivering van de ontginningsactiviteiten van het dorp Sloten.¹⁸

Louwesweg (SLO3)

Tijdens een boor- en proefsleuvenonderzoek aan de Louwesweg in 1988 is een laat-middeleeuwse dijk gedocumenteerd. Er zijn geen huisterpen aangetroffen, wat suggereert dat er geen tussenfasen zijn geweest in de middeleeuwse verplaatsing van het oude dorp Sloten naar de huidige locatie.¹⁹

Sloterweg (SLO4)

In 1991 heeft BMA een opgraving uitgevoerd op de dorpsterp aan de Sloterweg in het dorp Sloten. De vindplaats bestond uit resten van twee 16de-eeuwse huizen. Een daarvan heeft als herberg en rechthuis gediend. Onder deze huizen waren sporen van boerderijen uit de 12de en 13de eeuw aanwezig. De oudste boerderij dateerde uit de periode 1175 tot 1200.²⁰

¹⁸ Baart 1987, 301-302

¹⁹ Baart 1989, 301

²⁰ De Baar 1992, 22

3.4.3 Bodemopbouw

Het maaiveld van de natuurlijke veenondergrond lag tot in de 20ste eeuw op ca. 2 m ÷ NAP.²¹ Uitgaande van de huidige maaiveldhoogte van ca. 2 m tot ca 0,5 m ÷ NAP kunnen eventuele archeologische sporen of vondsten zich vanaf 0 m tot ca. 1,5 m onder het huidige maaiveld bevinden.

Het is aannemelijk dat de archeologische kwaliteit van de ondergrond in delen van het plangebied is aangetast door de ophoging en de aanleg van huidige bebouwing en infrastructuur. Daarbij zijn het oorspronkelijke maaiveld en de bijbehorende bodemopbouw in die delen van het plangebied waarschijnlijk verstoord.

3.5 Conclusie: verwachtingsmodel

Uitgaande van bovenstaande inventarisatie zijn binnen het Plangebied Nieuwe Meer materiële overblijfselen te verwachten die samenhangen met de ontginning, landgebruik en bewoning van de 11de tot in de 20ste eeuw. Met betrekking tot het voormalige veenweide- en poldergebied kunnen hier sporen van verkavelingsloten en losse vondsten verwacht worden. Deze sporen vertonen in de regel een wijde verspreiding en lage trefkans. Daarnaast kunnen langs de Sloterweg resten van historische bebouwing worden verwacht. Deze mogelijke overblijfselen hebben een hoge verwachting. Ten aanzien van de archeologische kwaliteit van de ondergrond van het plangebied moet worden opgemerkt dat op sommige plaatsen de recente infrastructurele werken en bebouwing eventuele archeologische sporen kan hebben aangetast, terwijl die elders onaangetast gebleven kunnen zijn.

²¹ Kaarten Publieke Werken 1929, 1936

4 Archeologische verwachtingskaart

Op basis van de historisch-topografische inventarisatie (hoofdstuk 3) zijn binnen het plangebied Nieuwe Meer materiële overblijfselen te verwachten die samenhangen met de gebruiksgeschiedenis van de 11de tot in de 20ste eeuw. Dit leidt tot een verwachtingskaart van archeologische materiële neerslag voor het plangebied met acht verwachtingszones:

A: Sloterweg

Betreft het tracé van een weg waarover sinds de middeleeuwen mensen zich verplaatsten en goederen werden vervoerd. De materiële neerslag bestaat uit losse vondsten of uit ophogingslagen. Vanwege de lange gebruikperiode hebben de archeologische sporen een hoge dichtheid en een sterke onderlinge samenhang. Eventuele archeologische sporen zijn echter door de 20ste-eeuwse herinrichting deels verstoord.

B: Bewoningszone Sloterweg

Betreft een zone langs de voormalige Sloterweg waar terpen, funderingen, beerputten, tuinen of afvallagen te verwachten zijn. Vanwege de lange gebruikperiode hebben de archeologische sporen een hoge dichtheid en een sterke onderlinge samenhang. Eventuele archeologische sporen zijn echter door de 20ste-eeuwse herinrichting deels verstoord.

C: Sloterpolderkade

Betreft de 17de-eeuwse dijk en weg langs het Nieuwe Meer. De materiële neerslag kan bestaan uit ophogingslagen en losse vondsten. Vanwege de lange gebruikperiode hebben de archeologische sporen een hoge dichtheid en een sterke onderlinge samenhang. Eventuele archeologische sporen zijn echter door de 20ste-eeuwse herinrichting deels verstoord.

D: Fort aan Nieuwe Meer

Betreft de ontmantelde militaire gebouwen die deel uitmaakten van de stelling van Amsterdam, aangelegd midden 19de eeuw. Dergelijke overblijfselen hebben een sterke onderlinge samenhang.

E: Molenwetering

De materiële neerslag betreft in het water gevallen of gegooide voorwerpen. Deze overblijfselen hebben weinig tot geen samenhang en een wijde verspreiding. Eventuele archeologische sporen zijn echter door de 20ste-eeuwse herinrichting deels verstoord.

F: 19de-eeuwse aanplemping in het Nieuwe Meer

De materiële neerslag betreft mogelijk scheepswrakken of in het water gevallen. Dergelijke overblijfselen hebben weinig tot geen samenhang en een wijde verspreiding. Eventuele archeologische sporen zijn echter door de 20ste-eeuwse herinrichting deels verstoord.

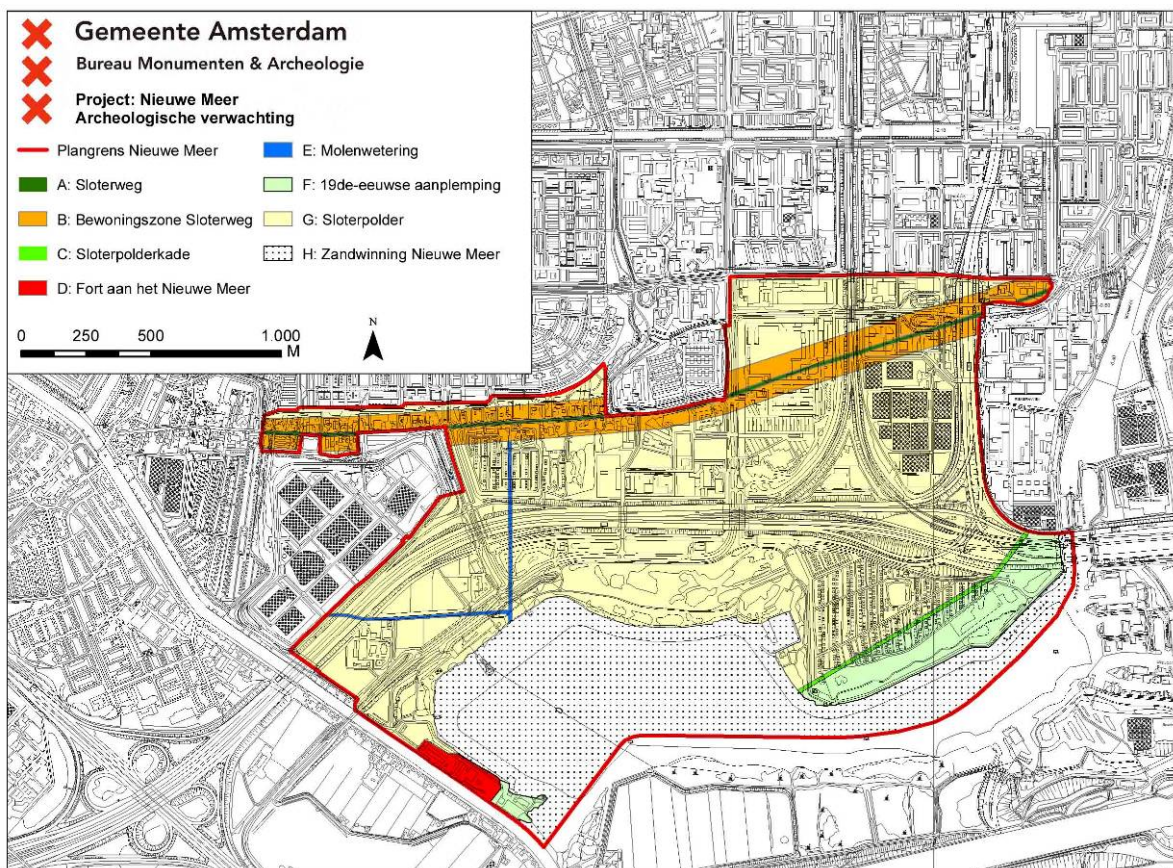
G: Sloterpolder

Betreft het grootste deel van het plangebied. De sporen die hier kunnen voorkomen houden verband met landgebruik vanaf de middeleeuwen tot in de 20ste eeuw. Dergelijke overblijfselen hebben weinig tot geen samenhang en een wijde verspreiding. Eventuele archeologische sporen zijn echter door de 20ste-eeuwse herinrichting deels verstoord.

H: Zandwinning Nieuwe Meer

Betreft het deel van het Nieuwe Meer dat tot 20 m diep is uitgegraven, waarbij eventuele archeologische sporen zijn verstoord.

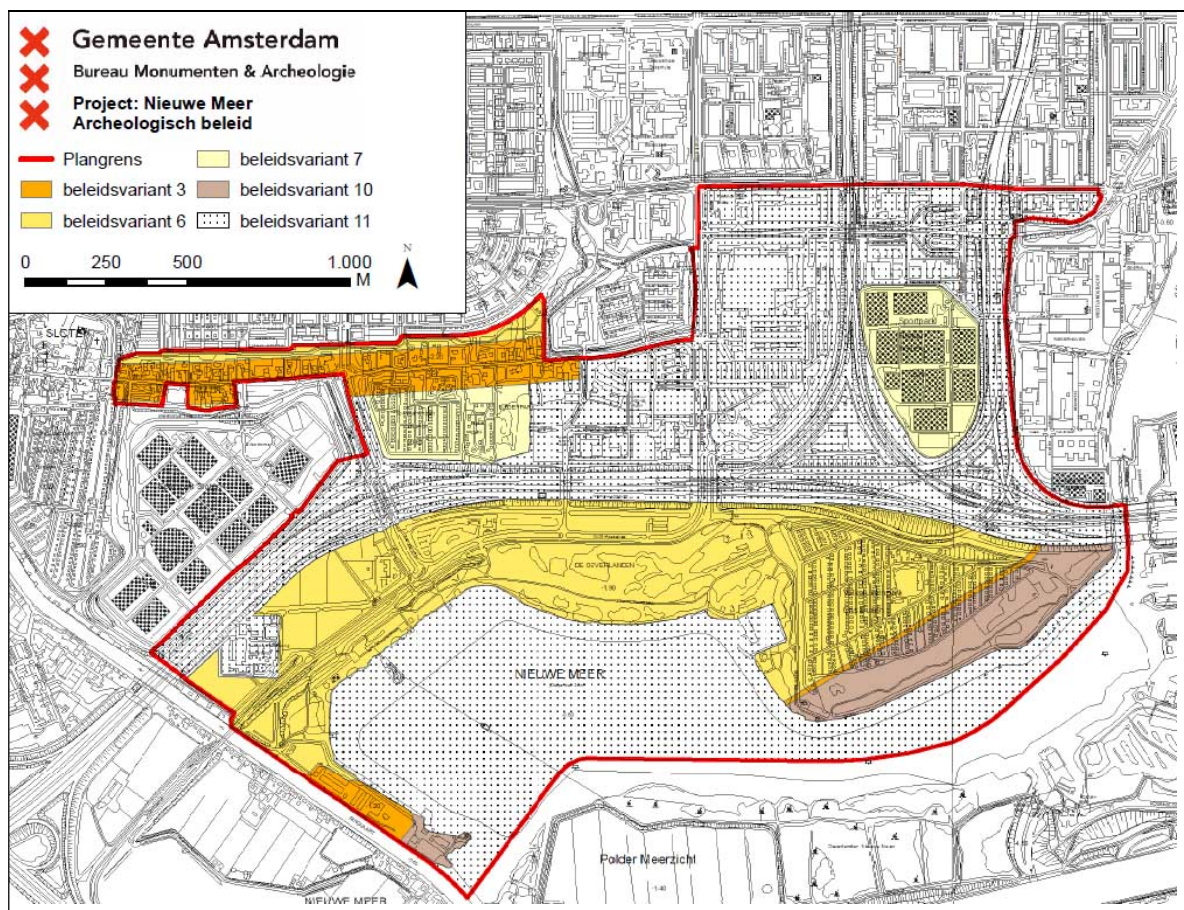

5 Archeologische beleidskaart

De archeologische beleidskaart van het plangebied Nieuwe Meer is bedoeld als een ruimtelijk schema van de maatregelen die nodig zijn voor de zorg voor het archeologische erfgoed binnen bepaalde zones of locaties in het plangebied. De verwachtingen worden gekoppeld aan de huidige toestand van het terrein en mogelijk opgetreden bodemverstoringen. De clustering van de verwachtingszones resulteert in een beleidskaart met daarop vijf zones met bijbehorende specifieke beleidsmaatregel (Appendix: beleidsvarianten, stroomschema).

Beleid Nieuwe Meer

- **Beleidsvariant 3: verwachtingszones A deels, B deels, C deels, D**
Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 100 m² of minder dan 0,5 m onder maaiveld.
- **Beleidsvariant 6: verwachtingszones E deels, G deels**
Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 10.000 m² of minder dan 0,5 m onder maaiveld.
- **Beleidsvariant 7: verwachtingszones G deels**
Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 10.000 m² of minder dan 1,5 m onder maaiveld.
- **Beleidsvariant 10: verwachtingszones F deels**
Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 10.000 m² of minder diep dan de oorspronkelijke waterbodem, d.w.z. 1 m onder maaiveld.
- **Beleidsvariant 11: verwachtingszones A deels, B deels, C deels, E deels, F deels, G deels, H**
Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij alle bodemingrepen.

Conclusie

Het voorliggende bureauonderzoek naar archeologische waarden is uitgevoerd voor het bestemmingsplangebied Nieuwe Meer. Aan de hand van de archeologische verwachtingen (p. 23 - 25) is een beleidskaart (p. 26-27) opgesteld waarin vijf beleidsvarianten worden onderscheiden.

Voor de eerste beleidszone geldt uitzondering van archeologisch veldonderzoek bij bodemingrepen kleiner dan 100 m² of minder dan 0,5 m onder maaiveld.

Voor de tweede beleidszone geldt uitzondering van archeologisch veldonderzoek bij bodemingrepen kleiner dan 10.000 m² of minder dan 0,5 m onder maaiveld.

Voor de derde beleidszone geldt uitzondering van archeologisch veldonderzoek bij bodemingrepen kleiner dan 10.000 m² of minder dan 1,5 m onder maaiveld.

Voor de vierde beleidszone geldt uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 10.000 m² of minder diep dan de oorspronkelijke waterbodem, d.w.z. 1 m onder maaiveld.

Voor de vierde beleidszone geldt uitzondering van archeologisch veldonderzoek bij alle bodemingrepen.

Voor het gehele plangebied geldt de wettelijke meldingsplicht. Dit houdt in dat ook in geval geen archeologisch vervolgonderzoek is vereist en toch bodemvondsten ouder dan vijftig jaar worden aangetroffen dit aan Bureau Monumenten en Archeologie wordt gemeld zodat in overleg met de opdrachtgever maatregelen getroffen worden tot documentatie en berging van de vondsten.

Bronnen

Digitale bronnen

Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS): <http://www.archis.nl/archisii/html/index.html>

Cultuur Historische Waardenkaart provincie Noord-Holland: <http://chw.noord-holland.nl>

Stadsarchief Amsterdam (SAA): <http://beeldbank.amsterdam.nl/>

Molendatabase: <http://www.molendatabase.org>

Stelling van Amsterdam: <http://www.stelling-amsterdam.nl>

Stichting Nieuw en Meer: <http://www.nieuwenmeer.nl>

Geheugen van West: <http://www.geheugenvanwest.nl>

Literatuur

Baar, P. de, 1992: 'Sloten, een wandelend dorp; opgravingen tonen groeiende band met Amsterdam', in: *Ons Amsterdam* 44/1, Amsterdam 1992, 22-25

Baart, J.M., 'Amsterdam: Sloten', in: Woltering, P.J. (red.): *Holland, Archeologisch Kroniek van Holland over 1986*, Amsterdam 1987, 301-303

Baart, J.M., 'Amsterdam: Sloten', in: Woltering, P.J. (red.): *Holland, Archeologisch Kroniek van Holland over 1988*, Amsterdam 1989, 301

BMA, *Ruimte voor Geschiedenis. Beleidsnota Monumenten en Archeologie Amsterdam 2005-2010*, Amsterdam 2005

Borger, G.J., 'Ontgonnen, bedijkt, bebouwd. De agrarische voorgeschiedenis van het stedelijk gebied,' in: W.F. Heinemeijer, & M. F. Wagenaar, *Amsterdam in kaarten. Verandering van de stad in vier eeuwen cartografie*, Ede/Antwerpen 1987, 16-17

Elias, J.E., *De Vroedschap van Amsterdam 1578-1795*, Amsterdam 1903

Goudeau, J.J.W., e.a. *Monumentale Boerderijen in Amsterdam. Een cultuurhistorische Rapportage*. Arnhem 2003.

Hoek Ostende, J.H. van den, 'Poldermolens rond Amsterdam', *Amstelodamum* 70, 1978, 360-390

Hoek Ostende, J.H. van den, *De molens van Amsterdam in oude ansichten deel 3*, Zaltbommel 2001

Kloos, M. (red), *Ring A10*, Amsterdam 2010

Kruizinga, *Het XYZ van Amsterdam*, Amsterdam 2002

Laan, F. van der, 'Riekermolen vindt nieuwe bestemming', *Ons Amsterdam* 12, 1960, 268

Nijenhuis, W. en Winden, W. van, *De mooie weg in het Nederlandse landschap. De diabolische snelweg*, Rotterdam 2007

Provincie Noord-Holland, *Leidraad Landschap en Cultuurhistorie Noord-Holland. Ontwikkelen met Ruimtelijke Kwaliteit*, Haarlem 2010

Schmall, H., 'De Stelling van Amsterdam. Geschiedenis van de vestingwerken', in Heinemeijer, W.F. en Wagenaar, M.F. *Amsterdam in Kaarten. Verandering van de stad in vier eeuwen cartografie*, Ede/Antwerpen 1987, 112-115

Stol, T., *Wassend water, dalend land. Geschiedenis van Nederland en het water*, Utrecht/Antwerpen 1993

Veen, C. van der, 'De Riekermolen herbouwd aan de Amstel', *Ons Amsterdam* 14, 1962, 16-21

Veldt, M. van der, *Ruim Zicht. Boerderijen onder het zand van Amsterdam Nieuw West, Wormer* 2003

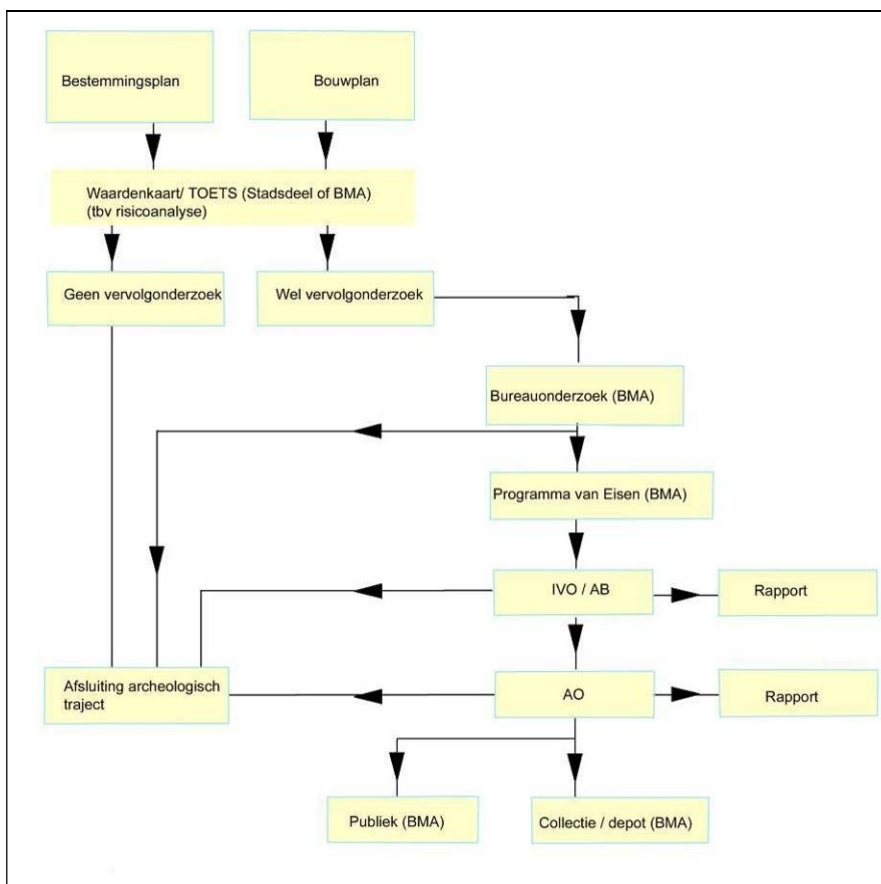
Appendix: beleidsvarianten, stroomschema

Het archeologisch beleid wordt als maatwerk voor een bepaald plangebied in Amsterdam vastgesteld aan de hand van elf varianten, die een afweging bieden op basis van de aard van de verwachting in combinatie met de specifieke (oppervlakte/diepte) bodemingreep.

- 1: Gebieden met bekende archeologische waarden. Aangezien hier met zekerheid archeologische overblijfselen aanwezig zijn, is bij elke bodemingreep ongeachte het oppervlak of de diepte archeologisch onderzoek noodzakelijk.
- 2: Bebouwde gebieden binnen het historische centrum van Amsterdam (tot en met de Vierde Uitleg: binnen de Singelgracht). Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 50 m² of minder dan 0,5 m onder maaiveld.
- 3: Gebieden langs nog aanwezige historisch infrastructurele assen / in een historische woonkern buiten het historische centrum van Amsterdam. Deze gebieden zijn onbebouwd of de bebouwing dateert van vóór de 19de eeuw. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 100 m² of minder dan 0,5 m onder maaiveld.
- 4: Bebouwde gebieden langs nog in het landschap zichtbare historisch infrastructurele assen / in historische woonkern buiten het historische centrum van Amsterdam. De bebouwing dateert uit het einde van de 19de eeuw. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 100 m² of ondieper dan de 19de en 20ste eeuwse ophogingen.
- 5: Bebouwde gebieden langs voormalige (overbouwde of opgehoogde) historisch infrastructurele assen / in een historische woonkern buiten het historische centrum van Amsterdam. De bebouwing of ophoging dateert uit de 20ste eeuw. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 500 m² of ondieper dan de 20ste eeuwse ophogingen.
- 6: Onbebouwde gebieden in de landelijke periferie van Amsterdam. Hier liggen archeologische vondsten dicht aan het oppervlak, zodat relevante archeologische lagen kunnen zijn opgenomen in de bouwvoor. De bouwvoor heeft gemiddeld een diepte van 0,3 – 0,5 m waaronder een eerste sporenveld zichtbaar wordt. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 10.000 m² of minder dan 0,5 m onder maaiveld.
- 7: Bebouwde gebieden binnen het historische centrum van Amsterdam (tot en met de Vierde Uitleg: binnen de Singelgracht). De bebouwing dateert uit het einde van de 19de en de 20ste eeuw. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 10.000 m² of ondieper dan de 19de en 20ste eeuwse ophogingen.
- 8: Terreinen die als vaarweg in gebruik zijn binnen het historische centrum van Amsterdam (tot en met de Vierde Uitleg: binnen de Singelgracht). Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij ingrepen in de waterbodem kleiner dan 500 m².
- 9: Gebieden die als vaarweg in gebruik zijn of waren binnen en buiten het historische centrum van Amsterdam. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij ingrepen in de (voormalige) waterbodem binnen het historisch centrum kleiner dan 2.500 m² en buiten het historisch centrum kleiner dan 10.000 m².
- 10: Gebieden die onder water liggen, of die onder water gelegen hebben en ingepolderd zijn of opgespoten zijn. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij ingrepen kleiner dan 10.000 m² of in de oorspronkelijke waterbodem of in het oorspronkelijke maaiveld.
- 11: Gebieden zonder archeologische overblijfselen vanwege eerder archeologisch onderzoek of grootschalig grondverzet voor bijv. zware funderingen, kelders, tunnels e.d. Verder betreft het gebieden in de voormalige landelijke periferie van Amsterdam buiten de Singelgracht met een lage archeologische verwachting die bovendien opgehoogd, onderheid en bebouwd zijn aan het einde

van de 19de en in de 20ste eeuw. Voor al deze situaties geldt een vrijstelling van archeologisch onderzoek. Gebieden waar al archeologisch onderzoek heeft plaatsgevonden zijn wel indirect van belang voor archeologische planning omdat ze aanwijzingen geven voor de eventuele aanwezigheid van archeologische resten in omliggende gebieden.

Voor de beleidsvarianten, 4, 5 en 7 tot en met 10 geldt dat het dieptecriterium op de uiteindelijke beleidskaart nader wordt gespecificeerd.

Stroomschema archeologie BMA

Archeologisch Bureauonderzoek 12-107

Voor akkoord controle proces en waardestelling:

BRL SIKB 4000 PROTOCOL 4002

Hoofd afdeling Archeologie BMA
Prof. dr. J.H.G. Gawronski

Colofon

Datum: 12-11-2012
Status: definitief
Redactie: prof. dr. J.H.G. Gawronski
Tekst: dr. J. Euwe
Cartografie: drs. J. van den Dijssel

© Bureau Monumenten & Archeologie, Gemeente Amsterdam, 2012
Postbus 10718, 1001 ES Amsterdam, 020-2514900

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enigerlei andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van BMA. BMA aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.